

การใช้ “ใช้” (使う、用いる、使用する、利用する) ในภาษาญี่ปุ่น กรณีศึกษาผ่านเครื่องมือสืบค้น คลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC

บทคัดย่อ

ในงานวิจัยนี้ศึกษาการใช้คำความหมายคล้ายที่มีความหมายว่า “ใช้” ในภาษาญี่ปุ่นได้แก่ 使う、用いる、使用する、利用する ผ่านคำปรากฏร่วมโดยสืบค้นผ่านเครื่องมือสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC ของมหาวิทยาลัยชิคุบะ ผลการวิจัยพบลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่าง 使う กับ 用いる、使用する、利用する ในรูปแบบที่ 使う มีความหมายครอบคลุมความหมายคำกริยาความหมายคล้ายทั้งสามคำ คำนามปรากฏร่วมกับคำกริยา 使う แบ่งออกตามความหมายเป็น 8 กลุ่ม โดยคำความหมายคล้ายที่มาจากภาษาจีน 使用する และ 利用する มีขอบเขตความหมายที่แคบกว่าคำในภาษาญี่ปุ่น (使う) โดยปรากฏร่วมกับคำนามตามความหมาย 2 กลุ่ม และ 4 กลุ่ม ตามลำดับ ส่วนคำในภาษาญี่ปุ่น 用いる ไม่มีความแตกต่างกับ 使う ในมิติการใช้ประเด็นคำปรากฏร่วม แต่มีความต่างในประเด็นการใช้ในระดับภาษาทางการ

คำ

สำคัญ

การใช้, คำความหมายคล้าย, คำปรากฏร่วม, NINJAL-LWP for TWC

The Usage of Japanese “Use” (tsukau, mochiiru, shiyōsuru, riyōsuru) : A Case Study by an Online Data Retrieval Engine NINJAL-LWP for TWC

Abstract

The present study aimed to study the usage of “use” in Japanese: tsukau, mochiiru, shiyōsuru, and riyōsuru by an online data retrieval engine NINJAL-LWP for TWC of University of Tsukuba. The results revealed that tsukau has the meanings covering over three near-synonymous verbs: mochiiru, shiyōsuru, and riyōsuru. The collocational nouns occurring with tsukau can be categorized by meanings into 8 groups. The Sino-Japanese verbs, shiyōsuru and riyōsuru, have narrower meanings than does the Native Japanese word (tsukau). There are two and four collocational nouns occurring with shiyōsuru and riyōsuru respectively. There is no difference on mochiiru and tsukau in the aspect of collocations, but there is difference in terms of the language usage in a formal level for mochiiru.

Key words

usage, near-synonymous words, collocations, NINJAL-LWP for TWC

1. บทนำ

จากการที่ญี่ปุ่นเปิดรับคำที่มาจากภาษาต่างประเทศทำให้ในภาษาญี่ปุ่นไม่ได้มีเพียงคำในภาษาญี่ปุ่น (和語, Native Japanese) เท่านั้น แต่ยังมีคำที่มาจากภาษาจีน (漢語, Sino-Japanese or Kango) คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ (外来語, foreign words) รวมถึงคำผสมชนิด (混種語, hybrid words) ด้วยเหตุนี้ประเภทคำในภาษาญี่ปุ่นจึงมีลักษณะโดดเด่น พร้อมกันนั้นก็นำมาซึ่งกลุ่มคำที่มีความสัมพันธ์แบบความหมายคล้ายเพิ่มมากขึ้น (日本語教育学会編, 2000, p.277) ทั้งนี้แม้การมีคำความหมายคล้ายจำนวนมากอาจไม่ใช่เพียงสาเหตุเดียวที่ทำให้เกิดความแตกต่างของจำนวนคำศัพท์พื้นฐานระหว่างภาษาญี่ปุ่นกับภาษาจีนและภาษาเกาหลี แต่ 佐藤 (1999, p.172) ก็ยอมรับว่าคำความหมายคล้ายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนคำศัพท์พื้นฐานในภาษาญี่ปุ่นมีมากขึ้น เช่นคำว่า “ซื้อของ” ในภาษาไทยพบทั้งคำว่า 買い物 และ ショッピング ในการเรียนภาษาญี่ปุ่นพื้นฐาน ความแตกต่าง

ระหว่างชนิดคำต่าง ๆ มีการกล่าวถึงโดยทั่วไป เช่นในงานของ 三輪 (2001) กล่าวเป็นภาพกว้าง ๆ ว่า คำในภาษาญี่ปุ่นให้ความรู้สึกด้านอารมณ์ ความรู้สึกอ่อนโยน อ่อน ให้ความรู้สึกเข้าถึงได้ง่าย ให้ความคุ้นเคย ในขณะที่คำที่มาจากภาษาจีนเป็นภาษาแข็งให้เหตุผลหลักการ ให้ความรู้สึกแข็งแกร่ง ยึดมั่น และให้ความรู้สึกเป็นระเบียบ มีความจริงจัง ส่วนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศให้ภาพลักษณ์หรูหรา ในงานวิจัยนี้ ศึกษาการใช้คำความหมายคล้าย 使う、用いる ซึ่งเป็นชนิดคำในภาษาญี่ปุ่นและ 使用する、利用する ซึ่งเป็นชนิดคำที่มาจากภาษาจีน การศึกษาการใช้ผ่านคำปรากฏร่วมของคำกริยาดังกล่าวเหล่านี้จะช่วยแสดงความแตกต่างระหว่างชนิดคำให้เด่นชัดมากขึ้น โดยคำกริยา 使う、用いる、使用する、利用する เป็นคำกริยาที่ปรากฏในการเรียนขั้นต้นและกลาง เป็นคำที่มีความถี่การใช้ค่อนข้างสูง (ข้อมูลความถี่ตามตารางที่ 2) การศึกษากลุ่มคำความหมาย “ใช้” กลุ่มนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้เรียนในการแบ่งแยกการใช้ที่ปรากฏผ่านคำปรากฏร่วม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. คำความหมายคล้าย

คำความหมายคล้ายตรงกับภาษาญี่ปุ่นคำว่า 類義語 หรือ near-synonymous words มีการนิยามความหมายไว้ดังนี้

คำที่แสดงความหมายคล้าย เช่น おこる กับ いかる หรือ 両親 กับ 父母 และอื่น ๆ (広辞苑, 2008, p. 2973) ในขณะที่คำความหมายเหมือนคือคำว่า 同義語 หรือ synonymous words กรณีความหมายของคำสองคำเหมือนกัน ใช้แทนกันได้ทุกสถานการณ์จะเรียกว่าคำความหมายเหมือนหรือคำพ้องความหมาย กรณีมีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อยจะเรียกว่าคำความหมายคล้าย (国広, 2002) 友繁 (2016, p. 78) อธิบายเกี่ยวกับคำนิยามของคำความหมายคล้าย (Synonym) ว่าแม้จะมีคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่ก็มีเป็นจำนวนน้อยมากหรือกล่าวได้ว่าหายาก ดังนั้นคำที่อยู่ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์แบบ synonym จึงควรเรียกว่า near-synonym หรือในภาษาญี่ปุ่นคือ 類義語 ในงานวิจัยนี้คำที่มีความหมายคล้ายกันไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้ในทุกกรณีจะเรียกว่าคำความหมายคล้าย และใช้คำในภาษาอังกฤษว่า near-synonyms หรือ near-synonymous words

2.2 ลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมาย

ลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำความหมายคล้ายมีทฤษฎีที่เก่าแก่ที่อธิบายไว้ เช่น 国立国語研究所 (1965, pp. 18-21) ซึ่งแบ่งลักษณะของความหมายของคำความหมายคล้ายโดยใช้เกณฑ์ความทับซ้อนทางความหมายของคำไว้ดังนี้

การทับซ้อนทางความหมายแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

1. ความหมายทับซ้อนในวงกว้าง เช่น くさる／腐敗する、来年／明年、ふたご／双生児
2. ความหมายครอบคลุมความหมายคำอื่น ๆ เช่น はば／幅員、うまい／おいしい、時間／時刻、木／樹木、木／材木
3. ความหมายทับซ้อนบางส่วน เช่น きれいだ／美しい、勉強する／まける

เมื่อพิจารณาชนิดของคำจะพบในกรณีคำในภาษาญี่ปุ่นกับคำที่มาจากภาษาจีนโดยคำที่มาจากภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มความหมายครอบคลุมความหมายคำที่มาจากภาษาจีน ตามตัวอย่างของ 国立国語研究所 (1965) ดังนี้

なおす—修理する、訂正する、治療する

のばす—延期する

休み—休暇、休業、欠席、欠勤、欠場、休憩、休息

นอกจากลักษณะทางความหมายแล้วยังนำเสนอความแตกต่างระหว่างคำในภาษาญี่ปุ่นกับคำที่มาจากภาษาจีนโดยมีประเด็นความแตกต่างในเรื่องการแสดงความหมายที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรมที่บางครั้งทำให้ใช้แทนที่กันไม่ได้ระหว่างคำในภาษาญี่ปุ่นกับคำที่มาจากภาษาจีน เช่น คำกริยาคำว่า くさる กับ 腐敗する

กรณีความหมายหลักและความหมายรองใช้ในความหมายเป็นรูปธรรมและนามธรรมตามตัวอย่างด้านล่างสามารถใช้แทนกันได้

(รูปธรรม) さかながくさる／さかなが腐敗する

(นามธรรม) 人心がくさる／人心が腐敗する (国立国語研究所, 1965, p. 22)

แต่กรณีคำที่มาจากภาษาญี่ปุ่นคำกริยา くさる ถูกนำไปใช้เป็นคำนาม くさり ซึ่งสื่อความหมายนามธรรมจะไม่สามารถใช้เทียบเท่าคำที่มาจากภาษาจีนได้

(รูปธรรม) 食物のくさがりが早い／食物の腐敗が早い

(นามธรรม) X (人心のくさり)／人心の腐敗

หรือกรณีคำกริยาที่มาจากภาษาญี่ปุ่น 失う กับคำกริยาที่มาจากภาษาจีน 喪失する ที่มีการใช้ที่แตกต่างกันเมื่อถูกใช้ในบริบทที่เป็นรูปธรรม

(รูปธรรม) こどもを失う／X (こどもを喪失する)

(นามธรรม) 戦意 (権利・資格) を失う／戦意 (権利・資格) を喪失する

ดังนั้นจึงสรุปลักษณะความหมายตามชนิดคำจากงานของ 国立国語研究所 (1965) ได้ว่า (1) คำที่มาจากภาษาจีนแสดงความหมายนามธรรมมากกว่าความหมายรูปธรรม (2) คำที่มาจากภาษาจีนมีความหมายในวงแคบมากกว่าคำในภาษาญี่ปุ่น

宮島 (1980) ศึกษาขอบเขตความหมายระหว่างคำในภาษาญี่ปุ่น คำที่มาจากภาษาจีนและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศซึ่งศึกษาจากนิตยสารจำนวน 90 ประเภท สรุปได้คือ

กรณีคำกริยาที่เป็นคำในภาษาญี่ปุ่นจะแสดงกริยาอาการ หรือคำที่ปรากฏใช้เป็นคำกริยาทั้งแสดงกริยาเชิงนามธรรม เชิงความรู้สึก กริยาอาการ ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ โดยมีสัดส่วนการใช้คำในภาษาญี่ปุ่นเป็นกลุ่มคำกริยามากที่สุด กรณีคำนามที่เป็นคำที่มาจากภาษาจีนหรือคังโกะ มีแนวโน้มถูกใช้ในความหมายกิจกรรมของคนรวมถึงคำแสดงความหมายเชิงนามธรรม

นอกจากนี้คำในภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มถูกใช้ในความหมายที่บ่งชี้ถึงสิ่งที่มีในธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ โดย 宮島 (1980) ระบุว่าส่วนใหญ่ในคำกลุ่มนี้คือคำบ่งชี้อวัยวะ เช่น 頭、目、耳、口、手、足 ในภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นสิ่งตามธรรมชาติ ทำให้มีจำนวนมาก ส่วนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมีแนวโน้มถูกใช้ในความหมายบ่งชี้ถึงผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ (生産物および用具)

2.3 คำปรากฏร่วมกับคำความหมายคล้าย

Edmonds & Hirst (2002) อธิบายมิติของการวิเคราะห์คำความหมายคล้ายโดยอ้างอิงจาก Cruse (1986) แบ่งออกเป็น

1. การวิเคราะห์ผ่านความหมาย ทั้งความหมายหลักและความหมายรอง
2. การวิเคราะห์ผ่านรูปแบบการใช้ ทั้งการใช้แบบภาษาถิ่นและภาษาในสถานการณ์เฉพาะ
3. การวิเคราะห์ผ่านสำนวน ทั้งสำนวนความรู้สึกหรือทัศนคติ
4. การวิเคราะห์ผ่านโครงสร้าง ในประเด็นคำปรากฏร่วม โครงสร้างที่ปรากฏหรือคุณลักษณะทางไวยากรณ์ และการเลือกใช้คำ (เช่น pass away กับ die ซึ่ง pass away ใช้กับคนเท่านั้น เป็นต้น)

จะเห็นได้ว่ามิติโครงสร้างเป็นมิติการวิเคราะห์คำความหมายคล้ายผ่านการวิเคราะห์คำปรากฏร่วม ทั้งนี้ มิติโครงสร้างเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดของการนำไปใช้ที่เกิดจากส่วนประกอบในข้อความ โดยข้อจำกัดของการใช้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอิสระจากความหมายของคำ

งานวิจัยที่เสนอการประยุกต์ใช้คลังข้อมูลภาษาและคำปรากฏร่วมเพื่อการแยกแยะการใช้ที่แตกต่างของคำความหมายคล้ายในภาษาญี่ปุ่น เช่น งาน Backhouse (2003) ซึ่งศึกษาความแตกต่างระหว่างคำนามความหมายคล้ายภายในกลุ่มคำนาม 2 กลุ่ม คือกลุ่มคำนามแสดงสี ねずみ色, 灰色, グレー และกลุ่มคำนามแสดงความหมายหนังสือ 書籍、図書、書物 หรืองานของ立山 (2012) ที่ศึกษาคำนาม 結果 กับ成果 โดยใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษา 4 ประเภทเพื่อศึกษาลักษณะเด่นและความแตกต่างของคำปรากฏร่วมกับคำนามทั้งสองคำ

งานที่นำ NINJAL-LWP for TWC มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษาคำปรากฏร่วมเช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ได้แก่ 柴・趙 (2017) ซึ่งศึกษาคำปรากฏร่วมและรูปแบบไวยากรณ์ของคำกริยาความหมายคล้าย 見落とす、見過ごす、見逃す โดยใช้ NINJAL-LWP for TWC Ver. 1.30 ของมหาวิทยาลัยทซึคุบะเป็นเครื่องมือหลัก การวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณจากคลังข้อมูลภาษาทำให้การวิเคราะห์ภาษาละเอียดขึ้นทั้งในประเด็นข้อมูลเชิงปริมาณของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาความหมายคล้ายแต่ละคำ อีกทั้งยังให้มุมมองในการสอนการนำไปใช้ในประโยคนอกเหนือจากการให้ความหมายของคำเพียงอย่างเดียว

ในการอธิบายคำความหมายคล้ายในงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับคำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะคำกริยาคำใดคำหนึ่ง เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการวิเคราะห์ลักษณะความคล้ายและความแตกต่างทางความหมายของคำความหมายคล้ายแต่ละคู่คำที่ก่อให้เกิดความสับสน โดยงานวิจัยนี้ยังนำเสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้คลังข้อมูลภาษาให้เป็นเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของคำที่มีความหมายคล้าย และเพื่อเสนอ

กลุ่มคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแต่ละคำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสื่อการสอนหรือพจนานุกรมคำปรากฏร่วมของคำต่อไป

2.4 คำกริยา “ใช้” ในภาษาไทย กับคำกริยา 使う、用いる、使用する、利用する

คำว่า “ใช้” ในภาษาไทยมีความหมายหลักอยู่ 5 ความหมาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, น.393) ได้แก่ (1) ก. บังคับให้ทำ เช่น ใช้งาน (2) ก. จับจ่าย เช่น ใช้เงิน (3) ก. เอามาทำให้เกิดผลหรือประโยชน์ เช่น ใช้เวลา ใช้เรือ ใช้รถ (4) ก. ชำระ ในคำว่า ใช้หนี้ และ (5) ก. ตอบแทน, ให้ทดแทน, เช่น เราไปทำแก้วเขาแตก ต้องซื้อใช้เขา

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่าในภาษาไทยมีคำกริยาเพียง 1 คำ 1 รูปโดยมีความหมายที่จำแนกได้ 5 ความหมาย ในขณะที่ในภาษาญี่ปุ่นคำกริยาที่มีความหมายหมายถึงคำว่า “ใช้” ในภาษาไทยมีจำนวนมากโดยมีคำกริยาที่ใช้โดยทั่วไป 4 คำ คือ 使う、用いる、使用する、利用する โดยแต่ละคำมีความสัมพันธ์กันในฐานะ คำความหมายคล้ายตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายของกลุ่มคำ 使うจากพจนานุกรม 広辞苑 (2008)

คำกริยา	ความหมาย	ความสัมพันธ์ทางความหมาย
使う	【使う・遣う】(他五(「仕ふ」の他動詞形)あるじの意向に添わせて、いろいろの用をさせる。①あるじとして意向に従わせる。竹取「おのが身は、この国 に生まれて侍ちばこそ・ひ給はめ」②用事をさせる。雇って働かせる。使役する。③用にあてる。役立たせる。「卵を一・った料理」「車を・って通う」④(心を)はたらかせる。「気を・う」⑤ それによって用を足すための動作をする。「弁当を・う」「湯を・う」⑥あやつる。操作する。「手品を・う」⑦ついやす。消費する。「時間を有効に・う」⑧ある手段を用いる。「仮病を・う」「賄賂を・う」広く一般に は「使」を用いる。金銭をつかう、心を働かせる、技や術を巧みに操る意のとき「遣」も用いるが、動詞形では、「気遣う」以外は「使」がふうになっている。(広辞苑, 2008, p. 1857)	ความหมายของ 使う ทับซ้อนความหมายคำว่า 用いる ในความหมายที่ ⑧
用いる	①主君などが能力を認めてつかう、特に職務・地位につかせる。任用する。「営業課長に・いる」②よしとして取り上げる。採用する。「部下の意見を・いる」③役に立てて使う。使用する。「申し込みには所定の用紙を・いること」「兵を・いる」「意を・いる」。(広辞苑, 2008, p. 2787)	ความหมายของ 用いる ทับซ้อนความหมายคำว่า 使う ในความหมายที่ ① และทับซ้อนความหมายคำว่า 使用するในความหมายที่ ③
使用 (する)	①つかいもちいること。つかうこと。②賃金を払い、あるいは権限で、他人を労務に服させること。(広辞苑, 2008, p. 1363)	ความหมายของ 使用 (する) ทับซ้อนความหมายคำว่า 使う こと)、用いる (こと) ในความหมายที่ ①
利用 (する)	①利益になるように物を用いること。役に立つように用いること。「廃品」②方便に用いること。だしにつかうこと、「人を一する」。(広辞苑, 2008, p. 2959)	ความหมายของ 利用 (する) ทับซ้อนความหมายคำว่า 用いる ในความหมายที่ ① และ ②

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าคำกริยาหลัก 使う มีความหมายทับซ้อนคำความหมายคล้าย 用いる、使用する ส่วนคำกริยา 利用する แม้ไม่มีความหมายทับซ้อนกับคำกริยาหลัก 使う แต่ก็มี ความหมายทับซ้อนกับคำกริยา ความหมายคล้ายของ 使う คือ 用いる

หากพิจารณาแค่ความหมายของคำแต่ละคำจากพจนานุกรมเพียงอย่างเดียวก็จะได้ข้อมูลความหมาย คล้ายระหว่างคำว่าคำใดคล้ายกับคำใดตามความสัมพันธ์ทางความหมายที่ปรากฏในตารางที่ 1 ซึ่งก็จะวิเคราะห์ มิติตามความหมายได้ตามที่ Edmonds & Hirst (2002) นำเสนอ แต่ยังไม่สามารถระบุถึงมิติการนำไปใช้ หรือ มิติด้านโครงสร้าง โดยในงานวิจัยนี้จะนำเสนอกระบวนการใช้เครื่องมือสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์เพื่อสืบค้น คำปรากฏร่วม NINJAL-LWP for TWC ของมหาวิทยาลัยทซึคุบะ ในการหาคำปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยา 使う、用いる、使用する、利用する โดยใช้คำกริยาพื้นฐาน 使う เป็นคำกริยาหลักในการเปรียบเทียบค้นหา การใช้ที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาว่าชนิดของคำส่งผลต่อการแสดงความหมายของคำอย่างไร ทั้งนี้คำปรากฏ ร่วมเฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยนี้หมายถึงคำปรากฏร่วมกับคำกริยา 使う หรือ 用いる หรือ 使用する หรือ 利用する เท่านั้น ไม่มีการไปปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่น

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้คำกริยาความหมายคล้าย 使う、用いる、使用する、利用する

4. ขอบเขตการวิจัย

เป้าหมายการวิเคราะห์คือคำกริยาความหมาย “ใช้” จำนวน 4 คำ ประกอบไปด้วยคำกริยาหลัก 使う และคำกริยาความหมายคล้าย 用いる、使用する、利用するได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากคำกริยาหลัก 使う มีแนวโน้มการใช้ค่อนข้างสูงตามตารางที่ 2 และเป็นคำที่มีความหมายคล้าย โดยคำกริยา 用いる、使用する、利用する ที่นำมาเปรียบเทียบเป็นคำกริยาที่มีความหมายคล้ายที่ปรากฏในพจนานุกรม 広辞苑 (2008) กรณีคำกริยาอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงเช่น 使い果たす、費やす ไม่ได้เป็นเป้าหมายในการวิเคราะห์เนื่องจากไม่ ปรากฏความสัมพันธ์ทางความหมายกับคำกริยาหลัก 使う ที่ชัดเจนตามที่ปรากฏในพจนานุกรม 広辞苑 (2008) ตารางที่ 1

คู่คำที่นำมาเปรียบเทียบต่างแบ่งออกเป็น 使う—用いる、使う—使用する、使う—利用する และคู่คำ 使用する—利用する เพื่อตรวจสอบการจำกัดวงความหมายของคำกริยาหลัก 使う ที่เคลือบด้วยคำที่มาจากภาษาจีน รูปแบบในการวิเคราะห์กำหนดเป็นรูปแบบ「*を*」+VERB เนื่องจากการสืบค้นการใช้คำความหมายคล้ายทั้ง 4 คำ รูปแบบ「*を*」+VERB เป็นรูปแบบที่พบการใช้มากที่สุด มีค่าความถี่ของแต่ละคำกริยาตามตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ความถี่จากคลังข้อมูลภาษา TWC ผ่านเครื่องมือสืบค้นออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC

คำกริยา	ความถี่การใช้ (รายการ/นับซ้ำ)
使う	727,005
用いる	170,660
使用する	264,580
利用する	268,013

ตารางที่ 3 ความถี่การใช้ในรูปแบบ 「を」 + VERB เมื่อกำหนดค่าความถี่ 10 ครั้งขึ้นไปในระบบ 「2語比較」

ความถี่คำกริยาหลัก 使う เปรียบต่างกับ คำกริยาความหมายคล้าย 用いる、使用する、利用する (รายการ/ไม่นับซ้ำ)		ความถี่คำกริยาความหมายคล้ายเปรียบต่างกับคำกริยาหลัก 使う (รายการ/ไม่นับซ้ำ)	
3,396	2,924	用いる	
3,333	2,997	使用する	
3,606	3,069	利用する	
ความถี่คำกริยา 使用する เปรียบต่างกับความถี่คำกริยา 利用する (รายการ/ไม่นับซ้ำ)			
1,969	2,148		

5. วิธีดำเนินการวิจัย

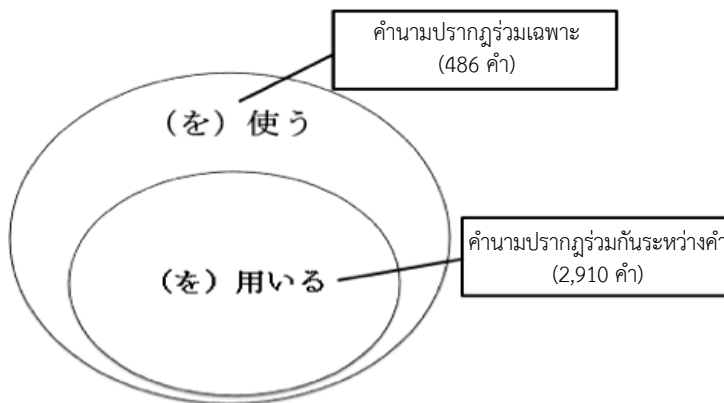
- หาคำปรากฏร่วมของคำกริยาความหมายคล้ายโดยหาจากเครื่องมือสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC เพื่อสืบค้นข้อมูลในคลังข้อมูลภาษา Tsukuba Web Corpus หรือ TWC ของมหาวิทยาลัยทซึกุบะ กำหนดรูปแบบ 「を」 + VERB ในการค้นหา กำหนดค่าความถี่ในการนำคำปรากฏร่วมมาวิเคราะห์ตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไปเพื่อหลีกเลี่ยงคำปรากฏร่วมที่เกิดจากการใช้ผิดเข้ามาเป็นกลุ่มเป้าหมายการวิเคราะห์
 - วิเคราะห์ใน 3 ประเด็น คือ 1) ลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมาย 2) คำนามปรากฏร่วมเฉพาะและคำนามปรากฏร่วมกันระหว่างคำกริยาความหมายคล้าย และ 3) ชนิดคำมีผลต่อความหมายของคำกริยาความหมายคล้ายหรือไม่
- ขั้นตอนการตรวจสอบคำนามปรากฏร่วมเฉพาะและคำนามปรากฏร่วมกันระหว่างคำกริยาความหมายคล้าย มีกระบวนการดำเนินการดังนี้
- ค้นหาคำนามปรากฏร่วมเฉพาะกับคำกริยาทั้ง 2 คำที่นำมาเปรียบเทียบกัน แบ่งออกเป็น คำกริยา A และคำกริยา B
 - วิเคราะห์ลักษณะคำนามปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยาแต่ละคำ แยกออกเป็นคำนามปรากฏร่วมเฉพาะคำกริยา A และคำนามปรากฏร่วมเฉพาะคำกริยา B
 - ตั้งผลที่คาดว่าจะเกิดจากการวิเคราะห์ในข้อ 2 ดังนี้
 - ถ้าคำนาม X เป็นคำนามปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยา A จะไม่ปรากฏกับคำกริยา B
 - ถ้าคำนาม Y เป็นคำนามปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยา B จะไม่ปรากฏกับคำกริยา A
 - วิเคราะห์ลักษณะคำนามปรากฏร่วมทั้งคำกริยา A และคำกริยา B กำหนดเป็นกลุ่มคำนาม Z
 - พิสูจน์ผลที่คาดว่าจะเกิดจากการวิเคราะห์ในข้อ 3 โดยเปรียบเทียบคำนาม X และคำนาม Y ว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างจากคำนาม Z หรือไม่
 - ถ้าไม่มีความแตกต่างกับคำนาม Z แสดงว่าคำนาม X หรือคำนาม Y ไม่ใช่คำปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยา A หรือ B
 - ถ้ามีความแตกต่างกับคำนาม Z แสดงว่าคำนาม X หรือคำนาม Y เป็นคำปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยา A หรือ B

6. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายตามแนวคิดของ 国国語研究所 (1965) นำเสนอผ่านภาพที่ 1-4 โดยการวิเคราะห์และระบุว่าคำกริยาใดมีความสัมพันธ์ทางความหมายแบบใดนั้นใช้องค์ประกอบ 2 องค์ประกอบในการพิจารณา คือ จำนวนคำนามปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยาที่ถูกนำมาเปรียบต่าง และในจำนวนที่ปรากฏนั้นสามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้หรือไม่

ลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาหลัก 使う กับคำกริยาความหมายคล้ายสามคำ 用いる、使用する、利用する อยู่ในลักษณะที่คำกริยา 使う มีความหมายครอบคลุมคำกริยาทั้งสามคำตามภาพที่ 1-3 ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความแตกต่างจึงนำเสนอลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำที่มาจากภาษาจีนด้วยกัน คือ 使用する กับ 利用する ตามภาพที่ 4 เพื่อค้นหาลักษณะเด่นทางความหมายและการใช้ของคำที่มาจากภาษาจีนเมื่อไม่ได้เปรียบเทียบการใช้กับคำกริยาหลัก 使う เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ว่าคำที่มาจากภาษาจีนมีความหมายในวงแคบมากกว่าคำในภาษาญี่ปุ่น (国国語研究所, 1965)

6.1 กรณี (を) 使う และ (を) 用いる

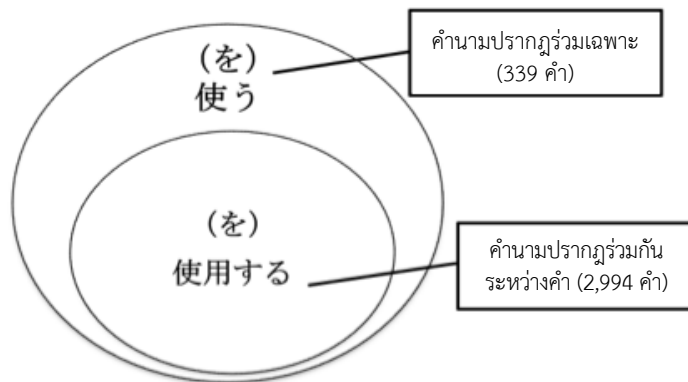

ภาพที่ 1 (を) 使う มีความหมายครอบคลุม (を) 用いる

คำกริยา (を) 使う และ (を) 用いる มีคำนามปรากฏร่วมระหว่างกันจำนวน 2910 คำ และจากการสืบค้นคำนามปรากฏร่วมเฉพาะ เปรียบเทียบระหว่างคำกริยา 使う กับ 用いる ดังภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าคำนามปรากฏร่วมเฉพาะกับคำกริยา (を) 使う มีจำนวน 486 คำ ในขณะที่ (を) 用いる พบคำนามปรากฏร่วมเฉพาะจำนวนเพียง 14 คำ (討論、錯体、原動機、偽計、価額、相、菌株、規準、口語、写像、言動、分光、散乱、白朮) และเป็นกลุ่มคำนามที่ไม่สามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ และเมื่อพิจารณาความถี่ของคำนามทั้ง 14 คำ มีความถี่การใช้อยู่ระหว่าง 10-119 ครั้งเท่านั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจัดได้ว่าคำกริยา (を) 用いる ไม่มีลักษณะการใช้ร่วมกับกลุ่มคำนามเฉพาะ ในขณะที่คำกริยา (を) 使う สามารถจัดกลุ่มคำนามปรากฏร่วมเฉพาะจำนวน 486 คำได้มากถึง 7 กลุ่มคำนามตามความหมาย คือ

1. คำนามสถานที่หรืออุปกรณ์ประกอบสถานที่หรือยานพาหนะ เช่น 道路、トイレ、シャワー、エスカレーター、冷房、風呂、駅、地下鉄、フェリー、キッチン、ウィンドー、プール、ホテル、マイカー、体育館、下水道、特急
2. คำนามกลวิธีหรือวิธีการที่เป็นนามธรรม เช่น 居留守、仮病、コネ、おべっか
3. คำนามเวลา เช่น 休み、連休、土日、余暇
4. คำนามอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น バナー、タイマー、消しゴム、クーポン、コットン、マット、トーン、タンボン、ピック、ズーム、合鍵、拳銃
5. คำนามเกี่ยวกับเงิน ค่าใช้จ่าย ส่วนลด เช่น 大金、貯金、小遣い、有給、割り引き、給料、融資
6. คำนามอวัยวะ เช่น ひじ、からだ、左脳、肩、喉、小指、左足、上半身、お腹
7. คำนามคน องค์กร (คณะบุคคล) เช่น 部下、こいつ、派遣、アシスタント、通訳、下請け

6.2 กรณี (を) 使う และ (を) 使用する

ภาพที่ 2 (を) 使う มีความหมายครอบคลุม (を) 使用する

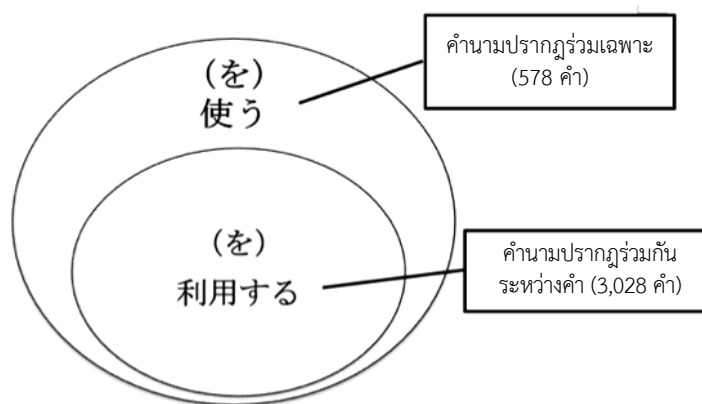
คำกริยา (を) 使う และ (を) 使用する มีคำนามปรากฏร่วมระหว่างกันจำนวน 2994 คำ และจากการสืบค้นคำนามปรากฏร่วมเฉพาะ เปรียบเทียบระหว่างคำกริยา 使う กับ 使用する ในภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าคำนามปรากฏร่วมเฉพาะกับคำกริยา (を) 使う มีจำนวน 339 คำ ในขณะที่ (を) 使用する พบคำนามปรากฏร่วมเฉพาะจำนวนเพียง 3 คำ เท่านั้น คือคำว่า 営利、肖像、貨物 ซึ่งไม่สามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ จึงสรุปได้ว่า (を) 使用する ไม่มีลักษณะการใช้ร่วมกับกลุ่มคำนามเฉพาะเมื่อเปรียบต่างกับคำกริยาหลัก 使う และไม่มี ความแตกต่างกับคำกริยา (を) 使う ในประเด็นการใช้กับคำนามปรากฏร่วม ส่วน (を) 使う มีคำนามปรากฏร่วมเฉพาะจำนวน 339 คำ โดยสามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ดังนี้

1. คำนามสถานที่ หรืออุปกรณ์ประกอบสถานที่ หรือยานพาหนะ เช่น 地下鉄、興信所、抜け道、交通、特急、
2. คำนามกลวิธีหรือวิธีการที่เป็นนามธรรม เช่น 知恵、居留守、例え、手先、手口、法律、あの手この手、仮病、コネ、おべっか、質問、科学、強み、テレバシー、詭弁、占い、レトリック、二枚舌、抜け道、知能、方便、論法、呪術

3. คำนามเวลา เช่น 休日、休み、有休、待ち時間、余暇
4. คำนามอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น 金槌、ティッシュ、助動詞、産湯、声色、両用紙、一人称、キック、うちわ、例題、手水、鼻濁音、実例
5. คำนามเกี่ยวกับเงิน ค่าใช้จ่าย ส่วนลด เช่น 貯金、血税、小遣い、給料、融資
6. คำนามอวัยวะ เช่น 手首、膝、色目、からだ、あご、背筋、両足、肩、喉、脳みそ、下半身、足首、人差し指、横隔膜、薬指、爪先、お腹
7. คำนามคน องค์กร (คณะบุคคล) เช่น 俳優、自分、弁護士、こいつ、役者、男、人材、企業、下請け、警察、人手、やくざ、芸能人、探偵、通訳

ประเภทของกลุ่มคำนามลำดับ 1-7 ข้างต้นเหมือนกับประเภทของกลุ่มคำนามที่พบเมื่อเปรียบเทียบคำกริยา (を) 使う กับ (を) 用いる ในภาพที่ 1 เช่นกัน แต่ตัวอย่างคำนามมีทั้งเหมือนและต่างกัน ซึ่งการแสดงผลคำนามปรากฏร่วมผกผันไปตามคำที่เปรียบเทียบ

6.3 กรณี (を) 使う และ (を) 利用する

ภาพที่ 3 (を) 使う มีความหมายครอบคลุม (を) 利用する

คำกริยา (を) 使う และ (を) 利用するมีคำนามปรากฏร่วมระหว่างกันจำนวน 3028 คำ และจากการสืบค้นคำนามปรากฏร่วมเฉพาะ เปรียบเทียบระหว่างคำกริยา 使う กับ 利用する ดังภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าคำนามปรากฏร่วมเฉพาะกับคำกริยา (を) 使う มีจำนวน 578 คำ ในขณะที่ (を) 利用する นั้นพบคำนามปรากฏร่วมเฉพาะจำนวนมากถึง 41 คำ ได้แก่ 気候、対立、成長、返済、お盆休み、申請、お互い、役務、性格、危機、職務、農閑期、夜間、外食、傾斜地、リハビリテーション、丘陵、ガソリンスタンド、支払い、人気、発酵、差異、坑道、入浴、海洋、加圧、季節風、矛盾、肖像、海岸、生態、営利、好意、干満、収集、情勢、納付、拡散、御社、日陰、会堂 แต่ทั้ง 41 คำมีความถี่การใช้อยู่ระหว่าง 10-55 ครั้งเท่านั้น และไม่สามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า (を) 利用する ไม่มีลักษณะการใช้ร่วมกับกลุ่มคำนามเฉพาะและไม่มีความแตกต่างกับคำกริยา (を) 使う ในประเด็นการใช้กับคำนามปรากฏร่วม ส่วน (を) 使う มีคำนามปรากฏร่วมเฉพาะจำนวน 578 คำ โดยสามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ดังนี้

1. คำนามกลวิธีหรือวิธีการที่เป็นนามธรรม เช่น 敬語、方言、偽名、居留守、例え、手先、あの手この手、仮病、おべっか、詭弁、二枚舌
2. คำนามอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น メス、包丁、絵の具、ガスリン、味噌、弓、ドリル、墨、アルファベット、蜂蜜、万年筆、唐辛子、ギター、刷毛、リール、カミソリ、フライパン、綿棒、栗、松葉杖、いちご、鎌、タンポン、ピック、楊枝、もち米、画材、合鍵、そろばん、スティック、拳銃、やすり、串、つなぎ、金槌、バット、麺棒、ぬるま湯、ノミ、石臼
3. คำนามความหมายเกี่ยวกับเงิน ค่าใช้จ่าย ส่วนลด เช่น 小遣い、公金、給料
4. คำนามอวัยวะ เช่น 腹筋、左手、手先、手足、舌、色目、左脳、手のひら、心肺、背筋、両足、喉、左足、唇
5. คำนามคน องค์กร (คณะบุคคล) เช่น 俳優、役者、軍隊、職人
6. คำนามเกี่ยวกับยา สารเคมี เช่น 解熱剤、坐薬、重曹、下剤、歯磨き粉、モルヒネ、軟膏、試薬、ファンデーション、麻薬、乳液、毒ガス、ドラック、鼻薬、爆薬
7. คำนามเกี่ยวกับสัตว์ เช่น ラット、猫

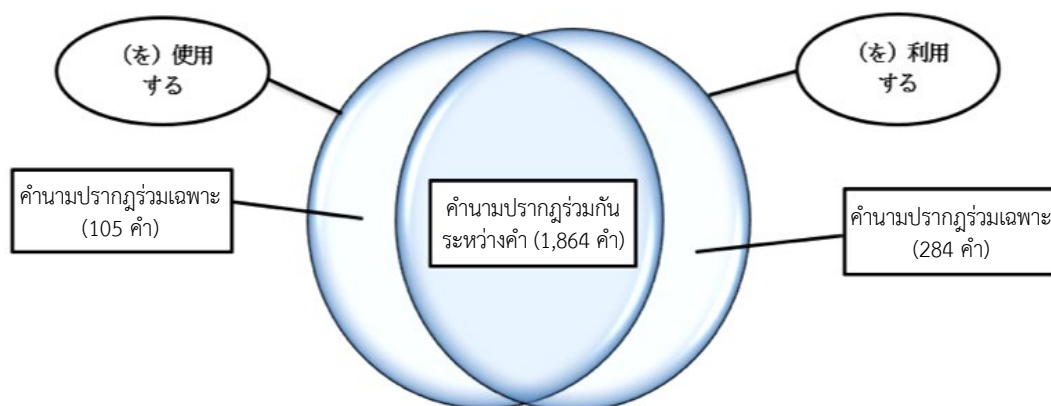
ประเภทของกลุ่มคำนามลำดับ 1-7 ข้างต้นมีความแตกต่างกับที่พบเมื่อเปรียบเทียบคำกริยา (を) 使う กับ (を) 用いる และ (を) 使用する กล่าวคือมีประเภทที่แตกต่างเพิ่มเติมมา คือ กลุ่มคำนามลำดับ 6-7 และมีกลุ่มคำนามที่ไม่ปรากฏคือ คำนามสถานที่ หรืออุปกรณ์ประกอบสถานที่ หรือยานพาหนะและคำนามเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแสดงผลคำนามปรากฏร่วมผกผันไปตามคำที่นำมาเปรียบเทียบ

คำกริยา 用いる、使用する、利用する เมื่อถูกเปรียบเทียบกับคำกริยาหลัก 使う มีลักษณะการใช้ที่ถูกครอบคลุมความหมายโดยคำกริยาหลัก 使う แม้จะมีคำนามปรากฏร่วมเฉพาะกับ 用いる、使用する、利用する จำนวนหนึ่งแต่ก็ไม่สามารถจัดกลุ่มชนิดคำนามได้ โดยจำนวนคำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะกับคำกริยา 用いる มีเพียง 14 คำ คำกริยา 使用する มีคำนามปรากฏร่วมเฉพาะเพียง 3 คำ และคำกริยา 利用する มีคำนามปรากฏร่วมเฉพาะ 41 คำ

จากผลการศึกษาความต่างการใช้คำกริยา 使う เทียบกับคำกริยาความหมายคล้าย 用いる、使用する、利用する ทำให้ทราบความหมายเด่นของคำ 使う ในภาษาญี่ปุ่นว่ามีความสอดคล้องกับความหมาย “ใช้” ในภาษาไทย กล่าวคือ (1) ความหมายในลักษณะการใช้งาน ซึ่งปรากฏร่วมกับคำนามสัตว์ คน องค์กร อุปกรณ์ (2) ความหมายการใช้เงิน รวมถึง (4) ความหมายใช้หนี้ ซึ่งปรากฏร่วมกับคำนามประเภทเงิน ค่าใช้จ่าย ส่วนลด (3) ความหมายการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ใช้เวลาซึ่งปรากฏร่วมกับคำนามเวลา ใช้ยานพาหนะซึ่งปรากฏร่วมกับคำนามยานแสดงพาหนะ รวมถึงคำนามสถานที่ หรืออุปกรณ์ประกอบสถานที่ และยังรวมถึงคำนามเกี่ยวกับยา สารเคมี แต่ทั้งนี้ไม่พบ (5) ความหมายตอบแทน ให้ทดแทน ในคำ 使う

จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่าคำกริยา 使う มีความหมายครอบคลุมความหมาย “ใช้” ในภาษาไทยเกือบทั้งหมด ผู้เรียนสามารถใช้คำว่า 使う ในการสื่อความหมายได้กับคำนามทุกประเภทโดยไม่จำเป็นต้องใช้ 用いる、使用する、利用する เนื่องจากการใช้ 使う ร่วมกับคำนามปรากฏร่วมครอบคลุมการใช้ของคำกริยาทั้งสามคำ แต่ในการรับรู้ภาษา ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้คำความหมายคล้ายของคำกริยา 使う ว่ามีคำในภาษาญี่ปุ่นคือ 用いる และมีคำที่มาจากภาษาจีนคือ 使用する และ 利用する

6.4 กรณี (を) 使用する และ (を) 利用する

ภาพที่ 4 (を) 使用する มีความหมายครอบคลุม (を) 利用する

ภาพที่ 4 จะแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายที่แตกต่างจากภาพ 1-3 โดยความหมายของ (を) 使用する กับ (を) 利用する มีส่วนที่มีความแตกต่างกัน จากจำนวนคำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะกับ (を) 使用する จำนวน 105 คำ สามารถจัดกลุ่มคำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะกับ (を) 使用する ตามความหมายได้ดังนี้

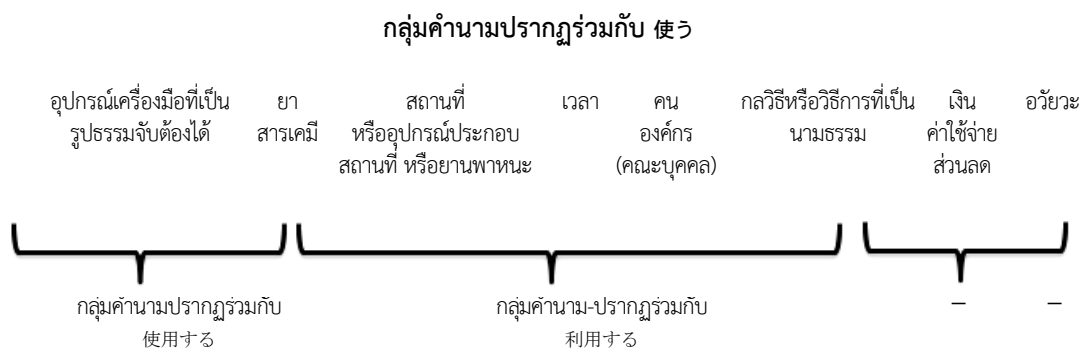
1. คำนามอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น 弾、ガソリン、絵の具、コンデンサー、公印、生乳、メス、ドリル、香科、經由、蜜、アスベスト、小豆、もち米、アルファベット、ペダル、語句、味噌、抹茶、凶器、グリース、トイレットペーパー、包丁
2. คำนามเกี่ยวกับยา สารเคมี เช่น 軟膏、坐薬、麻薬、解熱剤、下剤、毒ガス、ドラック、ウレタン、モルヒネ、ポリエチレン、鼻薬、試薬、ファンデーション、ゲルマニウム、重油、オピオイド、薬莢、弾薬、カミソリ、ニガリ、グルテン

คำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะกับ (を) 利用する จำนวน 284 คำ สามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ดังนี้

1. คำนามสถานที่ หรืออุปกรณ์ประกอบสถานที่ หรือยานพาหนะ เช่น 裁判所、地下鉄、窓口、交通、予備校、スクール、休耕田、教会、保育園、廃校、寮、病床、博物館、国際線、旅館、高速、水運、特急、水田
2. คำนามเวลา เช่น 休み、休日、春休み、夏休み、待ち時間、余暇、時期、冬休み、お盆休み、ホリデー
3. คำนามคน องค์กร (คณะบุคคล) เช่น ディサービス、介護、当社、ディケア、協会、教師、看護、信託、第三者、貸し付け、当店、弁護士、ベビーシッター、エステ、レンタサイクル、グループホーム、役務、法人、団体、企業
4. คำนามกลวิธีหรือวิธีการที่เป็นนามธรรม เช่น 勾配、風力、成長、法律、つながり、科学、摩擦、干渉、本能、格差、行為、伝導、勢力、施策、合間、送迎、投票、形態、思想、研修、指導

ภาพที่ 4 แสดงผลการศึกษาที่แบ่งแยกลักษณะการใช้ระหว่าง 使用する กับ 利用する ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาจีนทั้งสองคำ ทั้งนี้ผลที่ได้คือความสัมพันธ์ทางความหมายทับซ้อนบางส่วนโดยยังคงมีความหมายเฉพาะของแต่ละคำ เห็นได้จากกลุ่มคำนามที่สามารถจัดชนิดตามความหมายคำได้โดยกลุ่มคำนามแสดงอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และคำนามแสดงความหมายเกี่ยวกับยา สารเคมีจะปรากฏร่วมกับ (を) 使用する ในขณะที่กลุ่มคำนามสถานที่ อุปกรณ์ประกอบสถานที่ ยานพาหนะ เวลา คน องค์กร (คณะบุคคล) และกลวิธีหรือเครื่องมือที่เป็นนามธรรมจะปรากฏร่วมกับ (を) 利用する

อีกประเด็นหนึ่งที่ได้จากการเปรียบเทียบคำกริยาที่มาจากภาษาจีนสองคำ คือการได้ยืนยันข้อเท็จจริงที่ว่าคำที่มาจากภาษาจีนมีคำนามปรากฏร่วมทับซ้อนกับคำในภาษาญี่ปุ่น 使う ในวงจำกัดโดยคำกริยา 使用する กับ 利用する แบ่งกันรับผิดชอบความหมายคำกริยา 使う ผ่านการใช้ร่วมกับกลุ่มคำนามที่สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาหลัก 使う ด้วยเช่นกันดังภาพที่ 5 นี้

ภาพที่ 5 การแบ่งรับผิดชอบความหมายของคำที่มาจากภาษาจีน 使用する และ 利用する
ที่มีต่อคำในภาษาญี่ปุ่น 使う

คำนามปรากฏร่วมกับคำกริยาหลัก 使う แบ่งออกได้เป็น 8 กลุ่ม (จากการสังเคราะห์คำนามปรากฏร่วมเฉพาะกับ (を) 使う ข้อมูลตั้งแต่ ภาพที่ 1-4) โดยคำนามปรากฏร่วมทั้ง 8 กลุ่มมีความสอดคล้องกับความหมายของคำกริยา 使う ในพจนานุกรม 広辞苑 ดังในตารางที่ 1 ในความหมายการใช้คนหรือสิ่งของเพื่อผลประโยชน์ การใช้จ่าย ใช้เวลา ใช้วิธีการ และสอดคล้องกับคำอธิบายการใช้ในพจนานุกรมการใช้คำภาษาญี่ปุ่น (มาซาโยชิ ฮิโรเซะ, 2543, น. 437) ที่ระบุว่า 使う ใช้ได้กับคน สิ่งของ เวลา เงิน ฯลฯ ส่วนความหมายที่ไม่พบในคำนามปรากฏร่วมคือความหมายการใช้ความรู้สึก ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้กับคำพ้องเสียงพ้องความหมายในรูปคันจิ 遣う

และจากภาพที่ 5 จะเห็นได้ว่า 使用する มีการใช้กับคำนาม 2 กลุ่ม 利用する มีการใช้กับคำนาม 4 กลุ่ม ส่วน 2 กลุ่มที่เหลือ คือ คำนามเกี่ยวกับเงิน ค่าใช้จ่าย และอวัยวะ คำที่มาจากภาษาจีนทั้ง 使用する และ 利用する จากการใช้ฟังก์ชันเปรียบเทียบคำ (2語比較) ของเครื่องมือสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC เปรียบเทียบระหว่างคำไม่พบการใช้ร่วมกับคำนามกลุ่มนี้ ทั้งนี้กรณีคำนามอวัยวะที่ใช้ในความหมายใช้อวัยวะทำบางอย่าง เช่น ประโยค (1) และ (2) นั้นไม่สามารถนำคำความหมายคล้าย 使用する หรือ 利用する มาใช้แทนได้ ทั้งนี้มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับประเภทคำที่คำนามอวัยวะเป็นคำในภาษาญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ (宮島, 1980) จึงทำให้คำกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำนามอวัยวะเป็นคำในภาษาญี่ปุ่นเช่น 使う ที่ปรากฏร่วมกับคำนามอวัยวะ

(1) 千字以上の作文は、結構、頭を使うものだ。

(2) 元気になるためには大きく体を使おう。

จากภาพที่ 1-5 และข้อมูลที่วิเคราะห์มาทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่ามิติโครงสร้างเรื่องการนำไปใช้ในประเด็นคำปรากฏร่วมสามารถสะท้อนความต่างของกลุ่มคำกริยา 使う ในเชิงการนำไปใช้กับคำนามได้ แม้ลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาหลัก 使う กับคำกริยาความหมายคล้าย 用いる、使用する、利用する จะเป็นความหมายที่ 使う ครอบคลุมความหมายคำอื่น

จากข้อมูลข้างต้น ชนิดคำ (語種) มีผลต่อการแสดงความหมายของคำเช่นกัน กล่าวคือชนิดคำในภาษาญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 ชนิดใหญ่ ๆ คือ คำในภาษาญี่ปุ่น คำที่มาจากภาษาจีน และคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ โดยทั่วไป คำในภาษาญี่ปุ่นจะมีความหมายครอบคลุมการใช้คำที่มาจากภาษาจีน (国立国語研究所, 1965) ประเด็นนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่าง 使う กับ 使用する และ 利用する จากภาพที่ 2 และ 3 ทั้งนี้คำที่มาจากภาษาจีนตามภาพที่ 5 มีแนวโน้มใช้ในระดับภาษาที่เป็นทางการและใช้ในวงความหมายที่จำกัดแคบลง (日本語教育学会編, 2000, pp. 286-287)

นอกจากนี้ยังพบกรณีคำที่มาจากภาษาญี่ปุ่นด้วยกัน 使う และ 用いる มีความสัมพันธ์ทาง ความหมายแบบที่ 使う ครอบคลุมความหมาย 用いる ส่วนความแตกต่างระหว่าง 使う กับ 用いる ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาญี่ปุ่นเหมือนกัน จะเห็นได้ว่ามิติโครงสร้างเรื่องคำปรากฏร่วมไม่ได้มีความแตกต่าง แต่มีความแตกต่างในมิติรูปแบบการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับมาซาโยชิ อิโรเซะ (2543, น. 439) ที่ระบุในพจนานุกรมการใช้คำภาษาญี่ปุ่นว่า 用いる เป็นภาษาทางการมากกว่า โดย 用いる มีแนวโน้มใช้ในภาษาทางการเช่นภาษาเขียนมากกว่า 使う โดยเมื่อลองสำรวจในประเภทแหล่งข้อมูลของ BCCWJ หรือ 『現代日本語書き言葉均衡コーパス』 (Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese) กรณีเป็นแหล่งข้อมูลประเภทภาษาเขียนทางการ เช่น 書籍、教科書、法律พบการใช้ 用いる มากกว่าโดยมีสัดส่วนความถี่ (用いる ต่อ 使う) อยู่ที่ 9,953 ต่อ 8,101, 580 ต่อ 178 และ 127 ต่อ 0 ตามลำดับ ส่วนประเภทเอกสารอื่น ๆ เช่น 雑誌, Yahoo!知恵袋, Yahoo!ブログ ซึ่งมีลักษณะภาษาที่ไม่ทางการมากพบการใช้ 使う มากกว่าโดยมีสัดส่วนความถี่ (使う ต่อ 用いる) อยู่ที่ 1,471 ต่อ 292, 3,465 ต่อ 252 และ 1,508 ต่อ 345 ตามลำดับ หรือเมื่อสืบค้นจากคลังข้อมูลภาษาพูด 名大会話コーパス จำนวน 20 บทสนทนาก็มีแนวโน้มพบ 使う มากกว่า โดยประมาณการสัดส่วนอยู่ที่ 138 ต่อ 0 ตัวอย่างประโยคที่พบการใช้ในแหล่งข้อมูลประเภท 教科書 จาก BCCWJ จะเห็นได้ว่าในหนังสือวิชาเคมีที่อธิบายขั้นตอนกระบวนการ การใช้ 用いる ให้ความรู้สึกว่าเป็นภาษาเขียนและทางการมากกว่าการใช้ 使う

(3) 注 温度計は、急熱・急冷したり、かくはん棒の代わりに用いてはいけない。(ตัวอย่างจาก BCCWJ ชื่อหนังสือ 高等学校化学 I)

สรุป

กระบวนการเปรียบเทียบระหว่างคำความหมายคล้ายด้วยฟังก์ชันเปรียบเทียบคำ (2語比較) ของเครื่องมือสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC ของมหาวิทยาลัยชิคุบะด้วยรูปแบบที่นำเสนอในงานวิจัยนี้เป็นรูปแบบที่ช่วยทำให้การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ที่แตกต่างของคำความหมายคล้ายมีความชัดเจนและได้ความแตกต่างของคำความหมายคล้ายผ่านลักษณะการใช้ที่ถูกต้องแม่นยำขึ้น งานวิจัยก่อนหน้า (Backhouse, 2003; 立山, 2012) แม้จะใช้คลังข้อมูลภาษาในการวิเคราะห์ความแตกต่างเช่นเดียวกันกับงานวิจัยนี้ แต่กระบวนการ

ในงานวิจัยนี้ใช้ฟังก์ชันเปรียบเทียบคำ (2語比較) ของระบบสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC หลังจากนั้นศึกษาคำนามปรากฏร่วมเฉพาะคำของคำกริยาแต่ละคำ รวมถึงคำนามปรากฏร่วมกัน โดยนำจำนวนคำนามปรากฏร่วมเฉพาะมาจัดกลุ่มคำนามตามความหมาย คำกริยาหลัก 使 5 สามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ ส่วน 用いる、使用する、利用する มีจำนวนคำนามปรากฏร่วมเฉพาะน้อยและไม่สามารถจัดกลุ่มคำนามตามความหมายได้ ความสัมพันธ์กับคำกริยาหลักจึงจัดอยู่ในกลุ่มความหมายที่ถูกคำกริยาหลักครอบคลุมความหมายของคำกริยาที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ ส่วนคู่คำกริยา 使用する กับ 利用する มีความสัมพันธ์ทางความหมายแบบความหมายทับซ้อนบางส่วนโดยกลุ่มคำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะคำกริยา 使用する มีความแตกต่างกับกลุ่มคำนามที่ปรากฏร่วมเฉพาะคำกริยา 利用する ตามภาพที่ 4

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการศึกษาความต่างของคำความหมายคล้ายผ่านการศึกษาคำปรากฏร่วมเป็นสิ่งที่ช่วยแยกแยะการใช้คำความหมายคล้ายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ (Backhouse, 2003; 立山, 2012; 柴・趙, 2017) โดยงานนี้นำฟังก์ชันเปรียบเทียบคำ (2語比較) ในเครื่องมือสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC มาใช้เป็นเครื่องมือหลักซึ่งพบได้ในงานของ 柴・趙 (2017) เช่นกัน

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาลักษณะการใช้ที่แตกต่างระหว่างคำความหมายคล้ายกลุ่มคำอื่น ๆ โดยงานวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการศึกษาที่ใช้ฟังก์ชันเปรียบเทียบคำ (2語比較) ของระบบสืบค้นคลังข้อมูลภาษาออนไลน์ NINJAL-LWP for TWC คล้ายกับงานวิจัยอื่น แต่ประเด็นที่มีความแตกต่างกับงานวิจัยก่อนหน้านี้คือการบูรณาการกับการแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ทางความหมายของ 国立国語研究所 (1965) และการใช้จำนวนคำปรากฏร่วมเฉพาะและการจัดกลุ่มความหมายของคำนามมาเป็นเกณฑ์การศึกษา ซึ่งการศึกษาด้วยรูปแบบที่กล่าวมาทำให้การศึกษาความแตกต่างระหว่างคำกริยาหลัก 使 5 กับกลุ่มคำกริยาความหมายคล้าย 用いる、使用する、利用する รวมถึงคู่กริยา 使用する และ 利用する ได้ลักษณะการใช้ที่แตกต่างอย่างชัดเจนและแม่นยำขึ้นจากข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นจำนวนค่าและความถี่ของคำปรากฏร่วมและข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นกลุ่มคำนามตามความหมาย

รูปแบบการศึกษาข้างต้นสามารถนำไปใช้กับการศึกษาความแตกต่างของคำความหมายคล้ายคู่คำอื่น ๆ ผลที่ได้สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการอธิบายการใช้คำความหมายคล้ายได้ในมิติโครงสร้างเรื่องการใช้คำปรากฏร่วม รวมถึงชนิดของกลุ่มคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำความหมายคล้ายแต่ละคำ แต่ในการใช้ก็มีข้อพึงระวังในประเด็นการกำหนดค่าสถิติในการค้นหา ค่าสถิติที่สำคัญสำหรับศึกษาคำปรากฏร่วมและใช้ฟังก์ชันเปรียบเทียบคำ (2語比較) นอกเหนือจากสถิติที่ต้องกำหนด คือสถิติ LD Difference (赤瀬川ほか, 2016, p. 96) ที่ควรนำมาพิจารณาเพิ่มเติม นอกเหนือจากการกำหนดความถี่ของคำ นอกจากนี้แม้ว่าการใช้คลังข้อมูลภาษาในการสืบค้นข้อมูลจะทำได้อย่างรวดเร็วในปริมาณมาก แต่ก็มีข้อจำกัดเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลที่สืบค้นที่ละข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการ

รูปแบบการศึกษาคำความหมายคล้ายครั้งนี้ศึกษาผ่านมิติโครงสร้างเรื่องการใช้คำปรากฏร่วม เน้นพิจารณาคำนามปรากฏร่วมเฉพาะของคำกริยาแต่ละคำเพื่อแสดงถึงความแตกต่างด้านการเลือกใช้กลุ่มคำนามปรากฏ

ร่วมแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้ยังไม่ได้วิเคราะห์ในมิติความแตกต่างด้านอื่น ๆ ผ่านการวิเคราะห์กลุ่มคำนามที่ปรากฏร่วมกันระหว่างคำ เช่น การใช้ 使う กับ 利用する กับคำนาม 時間 ในประโยค (4)-(5) แตกต่างกันอย่างไรนั้นเป็นประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป

(4) 時間を有効に使おう。

(5) 時間を有効に利用しよう。

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ในการเรียนการสอน

ข้อมูลที่ได้จากภาพที่ 1-5 สามารถนำไปประกอบการอธิบายความแตกต่างของการใช้กลุ่มคำกริยาความหมายคล้าย 使う、用いる、使用する และ 利用する ได้ ทั้งนี้การนำเสนอสามารถเรียงลำดับการอธิบายได้ดังนี้

1. ความหมายของคำกริยา 使う ซึ่งเป็นคำในภาษาญี่ปุ่นมีความหมายครอบคลุมการใช้คำกริยาความหมายคล้าย 用いる、使用する、และ 利用する ซึ่งเป็นคำในภาษาญี่ปุ่นและคำที่มาจากภาษาจีน
2. ความแตกต่างระหว่าง 使う กับ 用いる มีการใช้กับคำนามปรากฏร่วมเหมือนกัน มีความแตกต่างในประเด็นระดับของภาษาที่ 用いる มีแนวโน้มใช้ในภาษาทางการแบบแผนมากกว่า 使う
3. ความแตกต่างระหว่าง 使う กับ 使用する และ 利用する แม้ว่าคำในภาษาญี่ปุ่นมีความหมายครอบคลุมการใช้คำกริยาในภาษาจีน 使用する และ 利用する โดยมีคำนามปรากฏร่วมที่เหมือนกัน แต่คำที่มาจากภาษาจีนจะมีความหมายแคบมากกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านกลุ่มคำนามปรากฏร่วมเฉพาะของ 使用する และ 利用する โดยคำกริยา 使用する ปรากฏร่วมกับคำนามอุปกรณ์เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และคำนามยา สารเคมี ส่วนคำกริยา 利用する ปรากฏร่วมกับคำนามสถานที่ หรืออุปกรณ์ประกอบสถานที่ หรือยานพาหนะ คำนามเวลา คำนามคน องค์กร (คณะบุคคล) และคำนามกลวิธีหรือวิธีการที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้ 使う ก็สามารถใช้กับกลุ่มคำนามดังกล่าวได้เช่นเดียวกันแต่มีความแตกต่างกันในประเด็นที่ 三輪 (2001) ได้กล่าวเป็นภาพกว้างไว้กล่าวคือคำในภาษาญี่ปุ่นเช่น 使う ให้ความรู้สึกอ่อนโยนของภาษามากกว่า 使用する และ 利用する ที่เป็นคำที่มาจากภาษาจีนซึ่งให้ความรู้สึกว่าเป็นภาษาเชิงเหตุผลหลักการและทางการมากกว่า

เอกสารอ้างอิง (References)

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556, พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- มาซาโยชิ อิโรเซะ. (2543, พิมพ์ครั้งที่ 3). พจนานุกรมการใช้คำภาษาญี่ปุ่น [Effective Japanese Usage Guide] (ปราณี จงสุจิตรธรรม, แปล). กรุงเทพฯ: โรงเรียนสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Backhouse, A. E. (2003). Collocational aspects of near-synonyms: Illustrations from a small corpus. *Journal of International Student Center, Hokkaido University*, (7), 50-68.
- Edmonds, P & Hirst, G. (2002). Near-synonymy and lexical choice. *Computational Linguistics*, 28(2), 105-144.
- 赤瀬川史郎・ブラシャント パルデン・今井新悟 (2016). 『日本語コーパス活用入門』東京: 大修館書店.
- 国広哲弥 (2002). 「類義語・対義語の構造」『現代日本語講座第4巻語彙』, 152-171. 東京: 明治書院.
- 国立国語研究所 (1965). 『類義語の研究』東京: 国立国語研究所. doi.org/10.15084/00001239
- 広辞苑 (第6版) (2008). 東京: 岩波書店.
- 佐藤政光 (1999) 「日本語学習者の語彙習得に関する調査研究—(1) 基本語彙の問題 点 について」『明治大学人文科学研究紀要』44, 169-180. <http://hdl.handle.net/10291/4086>
- 柴宝華・趙海城 (2017). 「コーパスに基づいた類義語分析—「見落とす」「見過ごす」「見逃す」を例に—」『明星大学研究紀要—人文学部』53, 27-46.
- 立山智絵 (2012). 「類義語研究—「結果」と「成果」—」『東京女子大学日本文学』109, 111-126.
- 友繁義典 (2016). 「英語シノニム考—英和辞典においてどのようなシノニムのどのような情報が必要か—」『研究報告』18, 77-87.
- 日本語教育学会編 (2000). 『日本語教育事典 (縮刷版)』東京: 大修館書店.
- 宮島達夫 (1980). 「意味分野と語種」『研究報告集』2, 1-16. doi/10.15084/00001068
- 三輪真之 (2001). 「建築関連語の語種による語感の相違に関する研究」『日本建築学会計画系論文 集』544, 157-162.
- คลังข้อมูลภาษา**
- 国立国語研究所 『現代日本語書き言葉均衡コーパス』(BCCWJ: Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese) Retrieved from <https://shonagon.ninjal.ac.jp/>
- 筑波大学・国立国語研究所・Lago言語研究所 『NINJAL-LWP for TWC』 Retrieved from <https://tsukubawebcorpus.jp>
- 藤村逸子・大曾美恵子・大島ディヴィッド義和 (2011) 「会話コーパスの構築によるコミュニケーション研究」藤村逸子、滝沢直宏編 『言語研究の技法：データの収集と分析』43-72. 東京: ひつじ書房 (名大会話コーパス).

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Affiliation: Faculty of Humanities and Social sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding email: natthira.t@psru.ac.th

Received: 2022/02/17

Revised: 2022/05/05

Accepted: 2022/05/13